

**А. О. Саюн, канд. екон. наук, доц., Черкаський інститут
банківської справи Університету банківської справи НБУ**

АУДИТ ЯК ПРОЦЕДУРА КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аудит розрахунків є основним елементом перевірки практично для всіх суб'єктів господарювання. До цієї категорії розрахунків належать не тільки угоди в рамках договорів купівлі-продажу, а й різні операції обміну, заліки взаємних вимог, бартерні операції, розрахунки векселями власними чи третіх осіб, розрахунки із дочірніми підприємствами, банками за позиками, бюджетом і позабюджетними фондами. У результаті проведеної діяльності в організації утворюється заборгованість, інформація про яку повинна бути коректно представлена у фінансовій звітності.

Незважаючи на велику кількість наукових праць стосовно аудиту, питанням аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості не приділяється достатньої уваги, а розглядаються зазвичай лише загальні засади аудиту.

Різноманітність форм розрахунків, передбачених законодавством, перетворює аудит розрахунків із постачальниками та покупцями на процес, що вимагає знання цивільного законодавства, правил ведення бухгалтерського та податкового обліку, уміння оцінити й описати систему взаємодії клієнта з контрагентами. У разі виникнення будь-яких підозр щодо можливості порушень, які можуть призвести до перекручувань у звітності, аудит повинен розширити процедури підтвердження фактів діяльності.

Головна мета аудиту розрахунків – підтвердження повноти, права існування і вартісної оцінки сальдових залишків по рахунках на кінець звітного періоду, формування думки про вірогідність показників бухгалтерського обліку та звітності, що відображають зобов'язання за зовнішніми розрахунками, і відповідність застосовуваної методики обліку нормативним документам.

Аудит розрахунків із дебіторами і кредиторами повинен проводитись у три етапи: *1 етап* – перевірка інструкцій, положень та облікової політики підприємства у частині здійснення розрахунків підприємства, оцінка ризику і ступеня істотності; *2 етап* – аудиторська перевірка по суті: перевірка актів звірення з контрагентами підприємства, проведення позитивних і негативних вибіркового опитувань, одержання зовнішніх документальних свідчень про можливість погашення зобов'язань, перевірка наявних і безготівкових форм розрахунків; *3 етап* – аналіз бухгалтерської звітності з метою підтвердження вірогідності та реальності.

Застосування аналітичних процедур повинно бути передбачене під час порівняння сум по рахунках зобов'язань із даними попереднього періоду і даними поточного періоду з метою встановлення відхилень, які виникли по залишках на рахунках зобов'язань. Мета аналітичних та альтернативних

процедур полягає у наданні аудитору допомоги при плануванні характеру, тимчасових рамок та глибини проведеного аудиту, одержання фактичних даних і перевірці всіх значних відхилень.

Практично всі порушення, допущені бухгалтерами, можна об'єднати у дві групи: помилки у веденні обліку (відсутність системи в обліковій діяльності, випадкові помилки) та повторювані помилки (незнання правил ведення бухгалтерського обліку, податкового законодавства).

Найбільш поширеною помилкою, що допускається при веденні обліку розрахунків і зобов'язань, є порушення правил складання й оформлення документів. Перевірка дотримання правил оформлення первинних документів дає можливість виявити не тільки порушення, а й приховані за ними зловживання. Таким чином, нами були виділені різні види аудиторських процедур (аналітичні та альтернативні), використання яких є необхідним у процесі аудиторської перевірки. Визначено також порядок проведення аудиторської перевірки розрахунків.

Саюн, А.О. Аудит як процедура контролю за станом розрахункових операцій суб'єктів господарської діяльності [Текст] / А.О. Саюн // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2013. - С.64-65.